

PERTSONAIA

PERICO LEGASSE

«Ongi janez salbatuko dugu Lurra»

“... Periodikuak ez dire gutaz mintzatzen Parisen”.

| SUSTRAI COLINA |

Argazkiak: Rodrigo Llopis

Nola definituko zenuke zure aita, Marc Legasse?

Identifikazio pertsonala medio, oso gaitza da norberaren aita definitzea. Mitoa, izan zen gizona, eta izaten saiatu zena daude. Humanista zen, burges jantzia, haizea baino askatasun-zaleagoa, kausek kautibatua, eskala gizatiarreko intelektuala. Euskal populuaren kausa intelektualizatzeak bizi zuen, ideien gerrazelaian gudukatzen zuen Euskal Herriaren burujabetza eskubidea. Euskal Herriaren historia eraldatu gabe, bere sentimenduetara eta fantasietara egokitu zuen. Populu anarkista ikusten zuen Euskal Herriarengan, bere exis-

tentzia osoan bere libertatearen alde borrokatzera kondenatutako herria. Horregatik zion sekulako izua askatasun hori erdietsiz gero gerta zitekeenari. Azken hatsa eman arte, gatazka horretan sakrifikatu zituen bere etxe-ko bizimodua, baliabideak eta energia. Mingostasun betean hil zen, Lizarra-Garaziko ituna susmatu gabe, EAEko autonomia estatutua ausazkoagoa zela sinetsirik, eta frantses jakobinismo errepublikarrari departamendua eskatzea ilargia eskatzea zela zirudienean. Baina tira, mingots ala goxo, borrokatzeko aukera izatea zen beretzat garrantzitsuen.

Lurralde elkargoaren eta erabakitze eskubidearen aldarrikapenak puri-purian daude egun.

Independentziaren kulturen hazia eta hezia izan naiz. Hala, euskaldunok populu bat osatzen badugu burujabetza eskubidea aplikatzen digute eta nazio burujabe bihurtzen gara. Ez dago besterik, negoziatzeko da, eta hortik beherakoa... Frantziako zein Europako politikagintzari buruzko ene jarduerak nahiz gogoetak edozein direlarik ere, euskal nazionalistatzat daukat ene burua. Izan ere, nazionalismo okerra estatu burujabeena da, nazismora daramana, baina nazionalismoa nazio burujabe bihurtu nahi duen herriaren aldarria denean, askapen nazionalako borroka bat da, ez inoren ukazioa. Euskal Herrikoa nazionalismo humanista da, tolerantzia, demokratikoa. Egia da errotik kondenatzen ditudan totalitarismo forma bortitzak hartu izan dituela mugimendu abertzaleak, baina ez naiz lotsa euskal abertzalea izateaz. Eztabaida anitz eta haustura sakona izan dut aitarekin gai horren inguruan. Trantsizio garaian, Euskadiko Ezkerraren inguruko tesiekin bat egin nuen nik, berak bere ikuspegi muturreko eta erromantikoekin HBrantz egin zuelarik. Inoiz errenditzen ez den soldaduak beti duela arrazoi aldarrikatzen zuen. Esaldi ederra da, baina herri baten errealitate sozio-politikoari aplikatzean berehala sortzen ditu txinpartak.

Erraza da lubaki hori Parisen defendatzea?

Afrusa da, zure buruaz beste egitearen hurrengo, iltzeen gainean zabilta etengabe. Orain izen eta oinarri gehiago dudanez, denek dakite zer naizen, denek dakite frantses ondare alimentarioaren defendatzaile sutsua naizela. Ez dakitena da euskal abertzaletasunak eraman nauela horretara. Aberri ttiki batekoa naizelako dakit baloreak erraz desegin, ahuldu eta mudatu daitezkeela, eta Frantzia bezalako herri handi bat ere ez dagoela bere identitate nazionala, bere ondarea, galtzetik salbu. Horregatik diot abertzaletasuna ez dela norbere baitara ixtea, beste herrialdeei parez pare begiratzea baizik. Zapalkuntza faxista batean hazi naiz, Mussolini eta Hitler-ek instalatutako diktadura frankistaren giroan, gure aitak kontaktuak zituen Juan Ajuriagerrarekin zein ETaren buruzagitzarekin, mugimendu abertzalearen elitea pasa da gure Ziburuko etxetik. Betitik jakin dut ohoratu beharreko abizena neramala, beti izan dut argi nondik heldu naizen, eta niretzat, demokratikoki gauzatzen bada, erabakitzeko eskubidea eskubide inalienablea da, Parisen, Madrilen eta Ziburun.

Politikaz ari gareno, jatea ekintza politikoa da?

Sekula baino gehiago. Euskaldunok inork baino hobeki dakigu elikadurak zenbat ezauga-

rritzen duen identitate nazionala. Hala, garai txundigarrian gaude, abertzaletasun alimentarioak bere zentzu osoa hartzen duen aroan. Elikatzeko dugun maneraren arabera egokitzen gara jendartera. Kontsumo jendarteak, industria alimentarioak eta publizitateak hiritarra kontsumitzaile bihurtzen du, populazioa erabat alienatuz. Edozer janarazten digute, gaituzten gaituzte, ingurua xehatzen ari dira... Borroka arantzatsu horren baitan, Normandiako camembert-a edo roquefort-a zaindu beharreko aberri txikiak dira, eta horrek bihurtzen du jatea ekintza politiko eta borroka iraultzaile. Masaren emantzipazioa elikadura gureganatze-rik etorriko da. Kontsumitzaileak libre kontsumitu behar du, ez du esku-sartzerik behar, ez du zertan baldintzatua eta formateatua izan. Izan ere, TF1-eko lehendakariak bere lana garunak Coca-Colaren zerbitzura ezartzea dela dioenean zer dio? Komunikazio eta sozializazio tresna handiena tresna merkantil, bankario eta komertzial bilakatu dela, eta jendearen kas-koan markak iltzatzea baizik ez duela xede. Lehen ikuslea bezero potentziala zen telebista-rentzat, orain helburu komertziala da. Emanki-zunen bidez gure garunak biguntzen dituzte, publizitatea labana gurinean bezala sar dakigun buruan. Hori libertatearen ukazioa da, nihilismo sozialaren aldaera dramatiko. Horregatik diot elikadura industrialak iritzi askatasuna murrizten duela, ardi bihurtzen gaituela. Horregatik aldarrikatzen dut elikadura libre eta sana. Nire kazetari lanaren funtsa kontsumitzaileak sistematik askatzean datza.

Kontsumitzen berrikastea da gakoa?

Jakina. Frantziako ondare eta elikagaien aniztasunaren %80a desagertu dela ikustean, derrigorrez jo behar dugu alarma, kontsumitzaileei gelditzen den %20a ezagutaraziz eta hori dastatzera bultzatuz. Horrek ondare hori mantentzen duten baserritarrak laguntzea, goratzea eta jendartearen muinean ezartzea esan nahi du, eta batez ere, kontsumitzaileek giltza heien esku dutela konprenitzea. Jen-

NORTASUN AGIRIA

Perico Legasse 1955eko martxoaren 21ean sortu zen Boulogne Billancourt-en. Marc Legasse (1918-1997) euskal anarkista eta abertzale ospetsuaren semea, Frantziako kazetari eta kritikari gastronomiko ezagunenetakoa da egun. *Marianne* aldizkari-ko erredaktore buruetako bat, zenbait aditu talde-ko kide eta liburu idazle izateaz gain, telebista eta irati programa askotan parte hartzen du. *Nos enfants nous accuseront* filmean janariaren pozoitzearen inguruko ikerketa daraman kazetaria da.

PERICO LEGASSE

deak ulertu behar du libreki erosi dezakeela, gatibutza dogmatiko eta komertzial horretatik aska litekeela, eta elikadura industrialak erosten duenero bere aurka egiten ari den alderdi politiko bat bozkatzeko ari dela. Iritzi publikoa interpelatzea dagokigu, sistemak ixten ez dizkigun ate eta mikroak okupatzea, eta orobat, botere publikoak konbentzitzea. Zentzu horretan, ezinbestekoa iruditzen zait heziketa alimentarioa lantzea eskoletan. Gaurko haurrak dira biharko kontsumitzaileak, eta publizitatearen diktaturak moldatutako makinak izatea nahi ez badugu umeen gustua hezi behar dugu. Jakin dezatela ekoizpen baten gibelean historia bat badela, jende batek gogotik izerditzen duela sanoki eta ingurumenaren errespetuan hori ekoizteko. Ongi janez salbatuko dugu lurra. Munduak ez du etorkizunik Mendebaldeko jendartera bezala elikatzen bada. Laborantza logika bankario eta finantzarioetatik askatzea da geroa.

Zer da gustu justua?

Gustuak dimentsio kulturala du. Produktu bat ona edo txarra izatea irizpide komertziala da, ausazkoa bezain subjektiboa. Hala, ekoizpen baten lehen bertutea justua izatea da, bere zilegitasun geografikoarekin bat egitea, lurraren berezko ezaugarrien arabera izatea, ingurumena errespetatzea, eta bere onena emateko gisan landu eta zaindua izatea. Ekoizpenak bere jatorriaren muturra behar du, hazi den lurraren eitea. Egia hori badarama zainetan, hastetik buru garbiki eta sanoki eginen du bidea, tokiko jende sareak errespetatu eta aktibatuko ditu, eta beraz justua izango da. Gainera, gauzak zer diren, irizpide horiek oro betetzen direnean ekoizpenak justuak izateaz gain, onak izaten dira.

Zure tesiak posible dira egungoa bezalako sistema ekonomikoan?

Jakina denez, egungo sistema ekonomikoa berehalako etekinaren antsian oinarritzen da.

Horrek, ezinbestean, kimika eta teknologia dakartza. Arazoa da sistema lehertzen ari dela, hazkunde demografikoa ukazina izanik, hazkunde ekonomikoak inposatzen dituen moldeek ez planeta ez demografia utziko gaituztelako laster. Hazkunde anker hori gelditu behar dugu, planetaren errealtatera egokitu, baina hori egungo merkatuen legearen aurkakoa da, gobernu politika eta munduko norabide ekonomiko nagusien kontrakoa. Hori gutxi ez, eta sistemak sarraila guztien giltzak ditu: azken hitzaren jabe da, xantaia gupidagabeen egile, gobernu politiken hariak zuzenki mugitzen ditu, esku beltz eta luzeen eragile da... Parean gaudenok fedea eta konbentzimendua baizik ez ditugu. Kontzientziak astindu eta aldatzea dagokigu, alta, oraindik ere industrialki elikatzen segitzen duten frantsesen %85-90a konbentzitzea. Industriak ongi jatea garestia dela badio, gaizki jatea garestiagoa dela erakutsi behar dugu. Horregatik da garaipen bat tokiko edo ekoizpen biologikoak kontsumitzera pasatzen den pertsona bakoitza.

Bide horretan, zergatik ez dute laborariek leku zentralagoa gure jendartearen?

Laborariak ordezkagarriak zirela sinestarazi digutelako. Mundu osoa elikatu nahi bazen ezin zela lurra betiko moldeetan landu zabaldu da lau haizeetara, eta lurrari eskuz lotu den laborariari "atzerakoa" edo "arkaikoa" etiketak itsatsi zaizkio. Are gehiago, azken 30 urte luze hauetan, munduko akats guztiak egotzi dizkie jendarteak nekazariei: erreakzionarioak, kontserbadoreak, elizkoikiak, negartiak, lapurrak, kutxatzaileak... Jendartearen sasoian sasoiko estigma guztiak leporatu zaizkie. Bestetik, sozialismoa eta landa eremua ez dira sekula ongi ezkondu. Elite intelektualak ere eboluzioa urbanoa dela aldarrikatu du beti. Baina orain jabetu gara nekazaritza ez dela gizateria elikatzea soilik, kultura, historia, ondarea, eta bizitzeko modu bat babestea ere badela. Aurrerapena baserritarra desagerra-

Bartolo
taberna - jatetxea

Euskal sukaldaritzan eta pintxotan
aukera zabala

Fermin Calbetón, 38
Donostia - San Sebastián

© 943 420 279
www.casabartoloetxea.com

AZKEN HITZA

Globalizazioa

“Tokiko ekoizpenak globalizatu daitezke. Dena dago eskala, erritmo eta sasoen errespetuan. Elikagaiak 5.000 kilometroz garraiatzea astakeria da, ez du zentzurik, kontua ez baita munduari itzulia ematea, munduan sustraitzea baizik. Hala, globalizazio ona badago, eta ez da bateraezina ingurunea zaintzen duen laborantza ereduarekin”.

raztea zela pentsatzetik gatoz eta produktua-
ren kalitatea lurraren errespetutik pasatzen
dela aldarrikatzera goaz. Horregatik ari gara
sozialismoa eta landa eremua uztartu nahian.
Egun, zinezko langileria bat baldin badago
nekazal langileria da, eta gainontzeko langile-
riei ematen zaien dialektika, onarpen eta tratu
bera eskaini behar zaie.

**Bitartean, laborariak ez, sukaldariak eta gas-
tronomia daude modan.**

Haien libertatea eta desberdintasun soziala
agertzeko, anitzi hori baizik ez zaielako geldi-
tzen. Mundializazio globalizatu edo globaliza-
zio mundializatuarekin ez dugu eskumenik
fenomeno bankario, ekonomiko, sozial eta
kultural handietan eragiteko. Derrigorrez pasa
behar duzu bankutik, derrigorrez ordaindu
behar dituzu zergak, derrigorrez bete behar
dituzu legeak, derrigorrez egin behar duzu
lan, baina oraingoan, inork ez zaitu derrigor-
tzen nahi ez duzunik jatera. Hala, anitzek kon-
prenitu dute nahi duguna jateko eskubidea
dugula eta askatasuna elikagaien hautuan
oinarritzen dela. Ohartu gara gaizki jateak
tristatzen duela, gaixotzen, jendartetik bazter-
tzen. Horregatik iruditzen zaigu ederra jaten
duguna ezagutzaz, adimenez, zein bokazio
kulturalaz jantzi eta partekatzea. Arazoa da
modak sistemaren atzaparretara zaramatzala
zuzenean, eta orain jatea ere ez dagoela *realit-*

jetatik salbu. Emankizun horiek elikadura
mailako sarraskiak dira, jateko askatasuna
publizitatearekin, irudiarekin eta markekin
alienatzen dutenak. Alabaina, emankizun eta
gida askotan ari dira informazioa operazio
mediatiko eta komertzial bilakatzen. Horiek
ez dute zerikusirik gastronomiarekin. Merka-
tuak eurenganatu eta publizitatea irabazteko
daude. Horregatik, sekula baino informazio
gehiago behar du kontsumitzaileak. Inoiz
baino garrantzitsuagoa da kazetarien lana.

Ohartzen gara jokoan dagoenaz?

Gauzak aldatu ezean, gustuaren bidezko
segregazio sozialerantz goaz. Kontsumitzaile
elite batek kontzientzia hartu eta bere
aurrekontuaren zati bat ongi elikatzea bide-
ratuko du, besteek sistemaren preso segitu-
ko duten bitartean. Ez dago beste erre-
mediarik, agian. Nork daki, baliteke elite batek
ongi jaten duelako, masan gatibu dagoenari
argia piztu eta eltzean sartzen duena zain-
tzen hastea. Nire helburua, dena den, denek
ongi, merke, eta sano elikatzeko aukera iza-
tea da. Ondare eta aniztasun kulturalak irau-
ten duen lekuetan jendea ongi hezten bada,
konbentzituta nago gizateriak
gauzak gaizki egiten segi ezingo
duen eguna helduko dela.
Orduan, agertuko da elikadura
justu, garbi eta libre bat. ■

INAKIBEREZIARTUA
Enbalajeak · Biltegiatzea eta Logistika · Zerra eta eraikuntza

**25 urte baino gehiago paketatze
industrialaren sektorean**

Jauregi auzoa, 75 · HERNANI · (Gipuzkoa) · ☎ 943 552 828
www.inakibereziartua.com · mjm@inakibereziartua.com

Ogiaren egia

Ogi biologikoak

**Harri errotan
xehetutako
irinarekin
egindako
ogiak**

Orantza ogiak

**Galparsoro
OKINDEGIA**

Kale Nagusia 6 (Alde Zaharra) - DONOSTIA - Tel.: 943 421 074
www.galparsorookindegia.eu